

Motion

1975/76:2521

av herr Hermansson m. fl.

med anledning av propositionen 1975/76:180 om ändrade regler för beskattning av realisationsvinster, m. m.

Sammanfattning

I motionen föreslås en skärpning av realisationsvinstbeskattningen jämfört både med gällande regler och propositionen. Vpk anser att en reformering av realisationsvinstbeskattningen måste bygga på följande principer:

- a) Hela realisationsvinsten bör i princip vara skattepliktig.
- b) Även realisationsvinst från avyttring av lös egendom avsedd för personligt bruk bör vara skattepliktig.
- c) Beskattningen av realisationsvinster bör vara av minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster.

Riksdagen bör hos regeringen begära tilläggsdirektiv till 1972 års skatteutredning och företagsskatteberedningen om en reformering av realisationsvinstbeskattningen i enlighet med dessa principer. I vissa frågor bör emellertid beslut omedelbart kunna fattas om skärpningar. 75 % av vinsten vid avyttring av aktie m. m. bör sålunda vara skattepliktig mot i propositionen föreslagna 40 %. Vad beträffar beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av fastighet föreslås dels att endast den del av anskaffningskostnaden som fastighetsägaren själv finansierat får indexuppräknas, dels att avdraget om 3 000 kr. per år avskaffas, dels slutligen att förslaget om uppskov med beskattning även vid frivillig försäljning avslås.

Förslagen i propositionen 1975/76:180 om ändrade regler för beskattningen av realisationsvinster är i huvudsak av teknisk karaktär. De skärpningar som föreslås är obetydliga till sina verkningar. Detta har uppmärksammats av bl. a. LO-tidningen, som i nr 11 på ledande plats skriver under rubriken *Orättvisan består:*

Finansminister Gunnar Strängs förslag till skärpt realisationsvinstbeskattning är inte ens värt epitet skärpt. Förslaget innebär en skärpning av beskattningen av vinsterna på försålda aktier som är så låg att börsen reagerade med rekordhöga noteringar.

Beträffande villaägarna kommer de flesta som säljer en villa inte att behöva skatta för någon vinst alls, enligt en ovanligt enig expertkår.

Dessutom behöver den som säljer ett småhus med god vinst för att köpa sig en trevlig och betydligt dyrare lyxvilla inte betala någon skatt alls. Det visar ju en rörande omtanke om svenska folkets behov av allt högre boendestandard.

Vad tänker finansministern föreslå för att hjälpa alla lägenhetsinnehavare, som bor i trånga och efter några år något slitna lägenheter, att byta dessa bostäder mot en ny fräsch och större lägenhet utan extra kostnader och kanske t. o. m. med en god skattefri vinst på fickan?

Propositionen om reavinstbeskattningen förändrar inte några av de grundläggande orättvisorna i vårt skattesystem där reavinstbeskattningen kanske är den allvarligaste boven av alla.

Såväl LO som TCO har i sina remissyttranden över förslaget från Realisationsvinstkommittén krävt att betydande skärpningar skall göras av beskattningen av realisationsvinster. LO anser att nuvarande regler är otillfredsställande och har snedvridande effekter, som förstärks av att de olika reglerna för beskattning gör det förmånligt att genom olika transaktioner omvandla arbetsinkomster till kapitalinkomster. Enligt Landsorganisationens mening kan det inte anses rimligt att realisationsvinster beskattas betydligt lindrigare än inkomst av förvärvsarbete. Hela realisationsvinsten hör i princip vara skattepliktig. TCO anser att realisationsvinster vid försäljning av egendom liksom kapitalinkomster är mer ojämnt fördelade än arbetsinkomster och att skattereglerna i många fall kommit att bli starkt förmånliga för det relativa fåtal som regelbundet har inkomster av tillfällig förvärvsverksamhet. Organisationen anser att många höginkomsttagare i dag strävar efter att på olika sätt omvandla "normala" inkomster till realisationsvinster. En teknisk översyn av skattereglerna är enligt TCO inte tillräcklig.

Vi delar denna mening. Även om såväl företagsskatteberedningen som 1972 års skatteutredning har i uppdrag att pröva olika sidor av realisationsvinstbeskattningen, bör vissa skärpningar omedelbart genomföras. Regeringen är ju heller inte främmande för att man överger linjen om en enbart teknisk översyn, eftersom finansministern föreslagit vissa materiella förändringar i beskattningens utformning. De av oss föreslagna omedelbara skärpningarna bör följas av en allmän omarbetning av realisationsvinstbeskattningen enligt principer som behandlas i det följande. Denna omarbetning bör företas av de redan verksamma skatteutredningarna.

Enligt vpk:s uppfattning måste beskattningen av realisationsvinster byggas på följande två principer:

A. Hela realisationsvinsten bör i princip vara skattepliktig.

B. Beskattningen av realisationsvinster bör vara av minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster.

Om någon skillnad är motiverad i beskattningen av dessa bägge intäktsformer, måste den vara att inkomster av förvärvsarbete beskattas lindrigare. Nu är det tvärtom!

På grundval av dessa båda principer bör den konkreta utformningen av realisationsvinstbeskattningen ske. Tre huvudområden kan urskiljas: realisationsvinster vid avyttring av 1. fastigheter, 2. aktier, 3. annan lös egendom. Största möjliga likformighet bör eftersträvas, när det gäller beskattningsreglerna på samtliga tre områden. En strikt tillämpning av de bägge anförda principerna underlättar strävan till likformighet.

Ett problem är om och i vilken grad hänsyn skall tas till förändringar i penningvärdet vid beräkningen av realisationsvinstens storlek, dvs. i det aktuella läget till inflationen. I gällande regler får vid beräkning av realisationsvinst på fastighet ingångsvärdet omräknas till det belopp vartill det skulle ha uppgått efter det allmänna prisläget under det år då avyttringen skedde.

Att så hör få ske är emellertid inte alls självklart. Motiveringen för detta beräkningssätt brukar vara att enbart inflationsvinster inte skall beskattas. Nu är det emellertid, för det första, mycket svårt att avskilja en inflationsvinst från övriga delar av realisationsvinsten. Hur stor del av vinsten beror på inflationen? Hur stor del beror på spekulation? Hur stor del beror på olika former av markvärdestegring? När ingångsvärdet omräknas med hänsyn till "det allmänna prisläget" under försäljningsåret ingår däri också den markvärdestegring, som självklart skall beskattas. För det andra beskattas, under en period av fortgående inflation, även på andra områden inkomster som ökat genom inflationen. Det finns knappast något skäl, varför just realisationsvinster skulle vara undantagna härvidlag.

Helt ohållbart är det att bibehålla den regel enligt vilken hela ingångsvärdet får indexuppräknas och inte enbart den del av anskaffningskostnaden fastighetsägaren själv finansierat, såsom Realisationsvinstkommittén i princip anser. Kritik har också riktats mot att konsumentprisindex används vid omräkningen från nominell till reell prisutveckling. Konsumentprisindex inkluderar ju en del av kostnaderna för de offentliga nyttigheterna. Nettoprisindex skulle lämpa sig bättre för denna omräkning.

Det hör påminnas om att betydande värdestegringar under de senaste åren skett av fastighetsbeståndet. Enligt en beräkning redovisad i LO-tidningen nr 10/1976 skulle värdestegringsvinsterna enbart på beståndet av småhus under perioden 1965–1973 ha uppgått till drygt 5 miljarder kr. per år i 1974 års nettopriser och drygt 4 miljarder kr. per år i samma års konsumentpriser. Endast en del av denna prisstegring går att förklara med hänvisning till den allmänna inflationen.

Enligt gällande regler får, om fastighetsavyttringen omfattat byggnad som i huvudsak är avsedd att användas för bostadsändamål, vid vinstberäkningen avdrag göras med ett belopp av 3 000 kr. per år. Bakgrunden till detta avdrag är, säger finansministern, "att man, såvitt gäller försäljning av egna hem och mindre jordbruksfastigheter, önskat undanta smärre reella vinster från beskattning". Effekten av de olika undantagsregler som finns från en strikt beskattning av realisationsvinster på fastigheter blir emellertid sammantaget att många fastigheter efter ett antal år blir praktiskt taget fria från realisationsvinstbeskattning. Varje jämförelse med såväl innehavare av vanliga hyreslägenheter som med vanliga inkomsttagare talar för att 3 000-kronors-avdraget avskaffas. Detta krav har också ställts av LO.

F. n. föreligger inte någon allmän rätt till uppskov med realisationsvinstbeskattningen vid försäljning av egna hem och liknande fastigheter. Uppskov

kan medges endast om fastigheten tagits i anspråk genom expropriation eller liknande förfarande. Både realisationsvinstkommittén och regeringen föreslår nu en väsentlig utvidgning av rätten till uppskov med reavinstbeskattningen, i det fall då den skattskyldige avser att förvärva en ersättningsfastighet. En sådan utvidgning kan enligt vår mening icke godkännas. Den måste anses obefogad vid en jämförelse med de skatteregler som gäller för andra bostadsinnehavare och andra skattskyldiga.

Vi anser alltså att en skärpning är nödvändig av realisationsvinstbeskattningen vid fastighetsförsäljning jämfört med de av regeringen föreslagna reglerna. En sådan skärpning skulle bidra till en lugnare prisutveckling på mark och fastigheter. Den skulle göra det lättare för de inkomsttagare i normallägen som vill skaffa sig ett småhus. Den skulle också ge lägre taxeringsvärden och därmed lägre boendekostnader för dem som redan har ett hus jämfört med de effekter som följer av de nuvarande skattereglerna. De enda som drabbas av en skatteskräpning är de som försöker göra vinster på husaffärer.

En skärpning av realisationsvinstbeskattningen vid försäljning av aktier är också nödvändig. Enligt Realisationsvinstkommitténs förslag skall 30 % av vinsten tas upp till beskattning efter utgången av den 2-årsperiod, under vilken hela vinsten beskattas. Enligt regeringens förslag skall procentsatsen vara 40.

Enligt de principer vi utgår ifrån i vår bedömning bör hela vinsten vara skattepliktig. Samma skäl som talar för att vinsten under den första 2-årsperioden skall redovisas till 100 % talar för att så skall ske även i fortsättningen. Detta bör vara riktpunkten för den översyn av realisationsvinstbeskattningen som skall ske. Under en övergångstid kan man i ett provisorium acceptera 75 %, en skattepliktsats som också föreslagits av LO.

Det tredje området gäller realisationsvinstbeskattningen av annan lös egendom än aktier o. d. framför allt olika typer av lösöre. Denna är enligt gällande regler tidsbegränsad med en gräns vid 5 år. Realisationsvinstkommittén vill göra en skillnad mellan olika grupper av lösören, varvid till den ena gruppen skulle föras sådant som vid användning normalt minskar i värde (t. ex. vanligt bohag, bilar och båtar), till den andra gruppen konst och antikviteter, frimärken, mynt, ädelstenar etc. Den första gruppen skulle inte vara underkastad realisationsvinstbeskattning, medan den andra gruppen skulle vara föremål för en i tiden obegränsad beskattning. Finansministern vill med hänsyn till kontrollsvårigheterna inte föreslå någon ändring i gällande regler.

Uppdelningen i två grupper synes inte helt konsekvent. Det avgörande ur skattesynpunkt måste ju vara om vid försäljningen uppstår en realisationsvinst, oavsett vilken grupp lösöret kan hänföras till. Självklart uppstår en rad kontrollproblem vid en beskattning av realisationsvinster på lös egendom, men det är svårt att förstå att dessa så starkt skulle öka, därför att beskattningen görs obegränsad i tiden. Redan nu skall ju realisationsvinst-

skatt utgå, om avyttring sker inom fem år efter förvärvet.

Enligt vår mening är det orimligt att undanta konst och antikviteter, ädelstenar, mynt, frimärken etc. från realisationsvinstbeskattning. Detta så mycket mera som det finns en stark tendens till placering och spekulation just i sådana typer av lös egendom. Kontrollproblemen bör vara möjliga att lösa.

En skärpning av realisationsvinstbeskattningen enligt de linjer som i det föregående förordats avskaffar naturligtvis inte de grundläggande ekonomiska förhållanden som gör det möjligt för vissa grupper att göra stora vinster på utsugning och utplundring av andra människor. Markspekulationen och privatas tillägnande av markvärdestegringen kan man t. ex. först komma till rätta med genom att samhället övertar all mark. Men en skärpning av realisationsvinstbeskattningen skulle dock motverka spekulationen och uppdrivningen av priserna t. ex. på mark. Den är ett nödvändigt led i ett rättvist skattesystem.

Beträffande en del av de frågor som berörs i det föregående krävs enligt vår mening ytterligare utredning. Detta uppdrag ligger redan hos de tillsatta skatteutredningarna. Beträffande andra frågor anser vi det emellertid nödvändigt att riksdagen nu fattar beslut, som i vissa fall får bli av provisorisk karaktär.

Vi förutsätter att utskottet i förekommande fall utarbetar förslag till lagtext.

Med hänvisning till det anförda föreslås

att riksdagen med godkännande i övrigt av propositionen 1975/76:180 beslutar

1. att hos regeringen begära tilläggsdirektiv till 1972 års skatteutredning och företagsskatteberedningen innebärande att utredningarna bygger sina förslag om reformering av realisationsvinstbeskattningen på följande principer:
 - a. hela realisationsvinsten bör i princip vara skattepliktig,
 - b. även realisationsvinst från avyttring av lös egendom avsedd för personligt bruk bör vara skattepliktig,
 - c. beskattningen av realisationsvinster bör vara av minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster,
2. att 35 § 3 mom. kommunalskattelagen ges en sådan innebörd att 75 % (i stället för 40 %) av vinsten vid avyttring görs skattepliktig och erhåller följande lydelse:

Regeringens förslag

Motionärernas förslag

35 §

3 mom. Realisationsvinst på ----- närmast föregående åren.

Avyttrar skattskyldig egendom	Avyttrar skattskyldig egendom
som avses i detta moment och som	som avses i detta moment och som

Regeringens förslag

den skattskyldige har förvärvat tidigare än två år före ingången av avyttringsåret, är 40 procent av vinsten skattepliktig.

Från ----- detta stycke.

Kan tillämpning ----- avyttringen sker.

Har egendom som avses i detta moment avyttrats genom sådan tvångsförsäljning som anges i 2 mom. andra stycket första meningen, är – oavsett tidpunkten för förvärvet – endast 40 procent av vinsten skattepliktig.

Bestämmelsen i ----- och fosterbarn.

3. att punkten 2 a i anvisningarna till 36 § kommunalskattelagen ändras och ges en sådan innebörd att endast den del av ingångsvärdet som fastighetsägaren själv finansierat får indexuppräknas samt att omräkningen skall ske med ledning av en indexserie, grundad på nettoprisindex (i stället för som nu konsumentprisindex), och dessutom att den bestämmelse som medger avdrag med 3 000 kr. för varje påbörjat kalenderår före taxeringsåret utgår och punkt 2 a således ges följande lydelse:

2 a. Skall vid beräkning ----- avyttringen skedde.

Omräkningen sker med ledning av en indexserie, grundad på konsumentprisindex. Riksskatteverket fastställer årligen omräkningstalen. Har avyttring av fastighet omfattat hyggnad, som i huvudsak är avsedd att användas för bostadsändamål och som vid avyttringstillfället varit eller bort vara åsatt ett taxerat hyggnadsvärde av lägst 10 000 kronor, avdrages ytterligare ett belopp av 3 000 kronor för varje påbörjat kalenderår före taxeringsåret som bostadsbyggnaden under innehavstiden funnits på fastigheten, dock icke för tidigare år än år 1952. Finnes på fastigheten mer än en bostadsbyggnad beräknas nu avsett avdrag endast för fastighetens huvud-

Motionärernas förslag

den skattskyldige har förvärvat tidigare än två år före ingången av avyttringsåret, är 75 procent av vinsten skattepliktig.

Har egendom som avses i detta moment avyttrats genom sådan tvångsförsäljning som anges i 2 mom. andra stycket första meningen är – oavsett tidpunkten för förvärvet – 75 procent av vinsten skattepliktig.

Omräkningen sker med ledning av en indexserie, grundad på nettoprisindex och omfattar endast den del av ingångsvärdet som fastighetsägaren själv finansierat. Riksskatteverket fastställer årligen omräkningstalen.

byggnad. Sker vinstberäkningen med utgångspunkt från taxeringsvärdet tjugo år före avyttringen enligt sjätte stycket ovan eller från taxeringsvärdet året före dödsfallet enligt sjunde stycket ovan eller motsvarande värden, får avdrag enligt detta stycke ej ske för tidigare år än tjugo år före avyttringen eller året före dödsfallet. Om bostadsbyggnad rivits eller förstörts genom brand eller liknande, skall vid tillämpning av bestämmelserna i detta stycke bostadsbyggnad anses ha funnits på fastigheten även under denna tid, om arbetet med att uppföra ersättningsbyggnad igångsatts inom ett år. Motsvarande skall gälla om en bostadsbyggnad under högst ett år tagits i anspråk huvudsakligen för annat ändamål än bostadsändamål.

Vinstberäkning på grund ----- talan icke föras.

4. att i regeringens förslag till 35 § 2 mom. kommunalskattelagen det stycke utgår som börjar med "Uppskov enligt föregående stycke med beskattning av realisationsvinst får – även om tvång icke förelegat – åtnjutas --- "och slutar med" --- bildar en förvärvskälla".

Stockholm den 26 april 1976

C.-H. HERMANSSON (vpk)

LARS WERNER (vpk)

i Tyresö

EIVOR MARKLUND (vpk)

GUSTAV LORENTZON (vpk)

JÖRN SVENSSON (vpk)

i Malmö

NILS BERNDTSON (vpk)